

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

до вивчення дисципліни

для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»,

за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Київ 2019

«Зовнішньоекономічна діяльність підприємств [Електронний ресурс] : навч. посіб. до вивчення дисципліни для студ. галузі знань 07 «Управління та адміністрування», за спеціальністю 073 «Менеджмент». / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська , Г. П. Жалдак. – Електронні текстові дані (1 файл: 106 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 64 с.

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського(протокол №12 від 20.06.2019 р.)

за поданням Вченої ради поданням Вченої ради ФММ (протокол № 7 від 25. 02. 2019 р.)

Електронне мережне навчальне видання

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

до вивчення дисципліни

для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування»,

за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Укладачі:	<i>Дунська Алла Рашидівна, д-р екон. наук, доц. Жалдак Ганна Петрівна, канд. екон. наук.</i>
Відповідальний редактор	<i>Жигалкевич Ж. М., к.е.н., доц.</i>
Рецензент	<i>Войтко С. В. д.е.н., проф., зав. кафедри міжнародної економіки.,</i>

© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	8
ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ.....	9
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ.....	14
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин	15
Самостійна робота студентів.....	17
Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.....	17
Самостійна робота студентів.....	18
Тема 3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	18
Самостійна робота студентів.....	20
Тема 4. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	21
Самостійна робота студентів.....	21
Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності	22
Самостійна робота студентів.....	23
Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	24
Самостійна робота студентів.....	25
Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.....	26
Самостійна робота студентів.....	27
Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування.....	28
Самостійна робота студентів.....	29
Тема 9. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок.....	29
Самостійна робота студентів.....	31
Тема 10. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності.....	32
Самостійна робота студентів.....	34
Тема 11. Зовнішньоекономічні операції та угоди.....	34
Самостійна робота студентів.....	36
Тема 12. Зовнішньоекономічний контракт.....	37
Самостійна робота студентів.....	39

Тема 13. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку.....	39
Самостійна робота студентів.....	41
Тема 14. Компенсаційна торгівля в сфері зовнішньоекономічної діяльності	41
Самостійна робота студентів.....	42
Тема 15. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності.....	43
Самостійна робота студентів.....	45
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ.....	46
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.....	51
ВКАЗІВКИ ПРО ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	52
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	57
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	60

ВСТУП

Сучасні економічні відносини України з зовнішнім світом знаходяться у стані переходу від старої системи організації зовнішньоекономічних зв'язків, орієнтованої, переважно, на експорт сировини, до нової, пов'язаної з пошуком шляхів ефективного експорту товарів, інтегрування у світову спільноту, зі встановленням сталих торгівельних зв'язків з іншими країнами, з підвищенням ролі міжурядових організацій у досягненні колективної безпеки і, звичайно, з забезпеченням надійного захисту своїх національних інтересів в умовах швидко змінюваного зовнішнього середовища.

На сьогодні зовнішньоекономічна діяльність є одним з найважливіших напрямів розвитку економіки України. Завдяки їй забезпечується потреби країн в невиснажених ресурсах: сировині, паливі, енергоносіях, фінансових та трудових ресурсах. Разом з тим зовнішньоекономічна діяльність є суттєвим джерелом надходження коштів до державного бюджету. Це обумовлює зростаючий інтерес до вивчення питань, що пов'язані із здійсненням зовнішньоекономічної діяльності.

Предметом курсу «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є складна сукупність господарських, економічних, правових, фінансових відносин у сфері економічної діяльності між підприємствами України – суб'єктами ЗЕД на іноземними фірмами як на території України, так і за її межами, обґрунтування механізму організації, регулювання, планування та ефективного управління процесами ринкової трансформації зовнішньоекономічної діяльності підприємств України.

Об'єктом навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є дослідження економічних відносин між суб'єктами господарювання різних країн, що виникають у процесі їх функціонування на зовнішньому ринку, зокрема у процесі формування і розподілу доходів від здійснення експортно-імпортних операцій.

Зовнішньоекономічна діяльність як функціональний напрямок науки ґрунтується на багатьох інших науках або тісно стикається з ними. Насамперед базується на законодавчих та правових основах діяльності організацій в Україні, загальних принципах управління, використовує економіко-математичні методи.

Дисципліна «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» базується на таких фундаментальних та професійно-практичних дисциплінах як «Міжнародні економічні відносини», «Основи менеджменту», «Економіка підприємства».

У свою чергу «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» є підґрунтям для викладання таких навчальних курсів, як «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Міжнародний маркетинг», «Міжнародний менеджмент», «Управління ризиками в міжнародному бізнесі», «Митна справа» та багатьох інших.

Отримані в результаті вивчення дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» знання, вміння та навички надають майбутнім фахівцям можливість вирішувати конкретні питання щодо організації зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, вибору зовнішніх привабливих ринків збуту, зовнішньоекономічного ціноутворення, укладання зовнішньоекономічних контрактів тощо.

Даний навчальний посібник спрямовано на допомогу студентам факультету менеджменту та маркетингу галузі знань 07 «Управління та адміністрування», що навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент», у засвоєнні необхідних теоретичних знань з курсу дисципліни, набутті навичок й використанні їх на практиці. Вони містять тематичний план дисципліни, її програму, план лекцій, питання для самостійної роботи студентів, запитання для підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою кредитного модуля є формування у студентів здатностей засвоїти теоретичні основи зовнішньоекономічної діяльності, набути системних знань і навичок щодо забезпечення економічної ефективності ЗЕД в різних сферах діяльності.

Згідно з вимогами програми навчальної дисципліни студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- понятійного інструментарію в сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності;

уміння:

- розглянути сучасні особливості зовнішньоекономічної діяльності, а також фактори, що обумовлюють входження України в світовий економічний простір;

- теоретично узагальнити інформацію про форми, види, засади, методи здійснення зовнішньоекономічних зв'язків вітчизняними підприємствами;

- виявляти закони та закономірності при здійсненні підприємствами експортно-імпортних операцій, адекватно користуватися нормативно-правовими документами в сфері ЗЕД, інструментами тарифного та нетарифного регулювання експортно-імпортних операцій;

- самостійно примати правильні рішення щодо оцінки кон'юнктури потенційних світових ринків, вибору потенційного зовнішнього ринку збуту, пошуку оптимальних форм співпраці з іноземними партнерами;

досвід:

- розробляти зовнішньоекономічні контракти, визначати і підтверджувати ціни й умови доставок в контракті, аналізувати ефективність зовнішньоторгових операцій, користуватися засобами валютного регулювання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

<i>Назви розділів, тем</i>	<i>Розподіл за семестрами та видами занять</i>				
	<i>Всього</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні (комп'ютерний практикум)</i>	<i>Лабораторні (семінарські заняття)</i>	<i>СРС</i>
Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин	6	2	2	-	2
Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України	6	2	2	-	2
Тема 3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	4	2	-	2
Тема 4. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	2	4	-	2
Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності.	6	2	2	-	2
Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	6	2	2	-	2
Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	8	4	2	-	2
Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування	6	2	2	-	2
Тема 9. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок	6	2	2	-	2
Тема 10. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності	6	2	2	-	2
Тема 11. Зовнішньоекономічні операції та угоди	6	2	2	-	2
Тема 12. Зовнішньоекономічний контракт	10	4	4	-	2
Тема 13. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку	6	2	2	-	2
Тема 14. Компенсаційна торгівля в сфері зовнішньоекономічної діяльності.	6	2	2	-	2
Тема 15. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності	6	2	2	-	2
МКР	5	-	2	-	3
Виконання КР	30	-		-	30
Підготовка до екзамену	30	-		-	30
Разом	165	36	36		93

ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) в системі категорій міжнародної економіки. Фактори, що стимулюють розвиток ЗЕД. Суб'єкти ЗЕД. Підходи до класифікації ЗЕД. Види ЗЕД.

Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України

Зовнішньоекономічна політика держави. Оцінка сучасного стану ЗЕД в Україні. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.

Тема 3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Система державного регулювання ЗЕД. Засоби регулювання ЗЕД. Загальні риси систем органів регулювання ЗЕД в різних країнах. Органи державного регулювання ЗЕД в Україні та їх функції. Типи зовнішньоекономічної політики.

Правове регулювання ЗЕД. Визначення груп нормативних актів, що регулюють ЗЕД в Україні.

Адміністративне регулювання ЗЕД. Порядок реєстрації суб'єктів ЗЕД. Порядок реєстрації зовнішньоекономічних контрактів.

Тема 4. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Митне регулювання. Сутність тарифу та його функції. Визначення мита в залежності від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування. Визначення митної вартості. Зміст та організація митного контролю.

Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Види та функції податків у сфері ЗЕД. Порядок нарахування митних податків (мита, акцизного збору ПДВ). Особливості оподаткування в залежності від митного режиму. Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ. Операції, що звільняються від сплати ПДВ. Єдиний збір, що стягується в пункті пропуску через митний кордон. Відображення митних платежів у ВМД. Особливості оподаткування імпорту послуг.

Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Система нетарифного регулювання ЗЕД. Сутність ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Види квот та ліцензій.

Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Валютне регулювання ЗЕД. Сутність валютних відносин та їх прояви. Валютні цінності та валютні операції. Світова та національна валютні системи. Система валютного регулювання в Україні. Економічні та адміністративні інструменти валютного регулювання. Валютний курс та його види.

Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування

Сутність міжнародних розрахунків та необхідність банківського обслуговування у сфері ЗЕД. Форми розрахунків: аванс, акредитив, інкасо, платіж за відкритим рахунком, банківський переказ. Готівковий платіж, авансовий платіж, платіж у кредит. Вексель, чек. Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД. Документальне оформлення банківських операцій в сфері ЗЕД. Кореспондентські відносини у сфері ЗЕД. Платіжні системи: SWIFT, CHIPS, TARGET.

Тема 9. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок

Передумови і мотиви виходу підприємств на зовнішні ринки. Міжнародна сегментація. Специфічні методи міжнародної сегментації. Підходи до вибору цільового ринку для ЗЕД. Стратегії пошуку закордонних ринків. Фактори привабливості закордонного ринку. Способи виходу підприємства на зовнішні ринки. Пошук та вибір партнера. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.

Спільне підприємництво та пряме інвестування як форми виходу підприємства на зовнішній ринок.

Особливості аналізу зовнішніх ринків. Об'єкти налізу на зовнішньому ринку. Структура маркетингового дослідження зовнішнього ринку. Фактори визначення попиту на зовнішньому ринку. Методи розрахунку ємності закордонного ринку. Вивчення пропозиції на закордонному ринку. Дослідження фірм-конкурентів на зарубіжному ринку. Вивчення умов роботи на конкретному ринку: комерційної практики, умов руху товарів, правових питань. Дослідження потенційних можливостей підприємства.

Тема10. Ціноутворення в зовнішньоекономічній діяльності

Підходи до визначення експортних контрактних цін. Алгоритм визначення експортних контрактних цін на основі порівняння з цінами конкурентів. Визначення та розрахунок відповідних коефіцієнтів коригування (на базові умови поставки, на кількість товару, що виготовляється за замовленням, на термін, на технічні параметри виробів, на умови платежів при продажу товарів в кредит, на авансові платежі, на джерело визначення цін товарів-аналогів, на можливі зміни світових цін, на можливі зміни цін на матеріали). Визначення базової експортної ціни та умови її зміни в процесі переговорів.

Тема 11. Зовнішньоекономічні операції та угоди

Фактори, що обумовлюють різноманітність зовнішньоекономічних угод. Основні види зовнішньоекономічних угод: з купівлі-продажу, зустрічної торгівлі (бартерні, зустрічної закупівлі, рамочні, компенсаційні, про зворотну закупівлю), клірингові (валютно-фінансові, поточні, термінові, ф'ючерсні, опціони), орендні (рейтинг, хайринг, лізинг), посередницькі (агентські, доручення, комісії, консигнаційні, з перевезення, зі зберігання), інвестиційні, з переробки давальницької сировини.

Поняття експортних та імпорتنих операцій. Реекспорт та реімпорт. Методи здійснення експортних та імпорتنих операцій. Організація експортних та імпорتنих операцій на підприємстві.

Поняття зовнішньоторгової операції. Основні та допоміжні зовнішньоторгові операції. Зовнішньоторгові угоди: суть та класифікація

Тема 12. Зовнішньоекономічний контракт

Зміст зовнішньоторгового контракту. Регулювання контрактів міжнародними законодавчими актами. Вимоги до форми контракту. Визначення суб'єктів зовнішньоторгового контракту. Підготовчі роботи по підписанню контракту. Правила успішної підготовки та підписання контрактів. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів.

Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.

Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів. Обов'язкові і додаткові умови контракту. Індивідуальні та універсальні умови контракту. Типові підходи до складання зовнішньоекономічного контракту. Формулювання вступної частини. Предмет контракту. Визначення кількості товару. Методи визначення якості товару. Визначення терміну і дати поставки. Базисні умови поставки. Визначення ціни товару в контракті. Способи фіксації ціни і види цін в залежності від способу фіксації.

Зміст умов платежу. Упаковка і маркірування. Здача-прийом. Умови про гарантії. Рекламації. Штрафні санкції. Форс-мажор. Арбітраж.

Тема 13. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку

Сутність торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності. Торгове посередництво як економічна категорія. Нормативно-правова база забезпечення діяльності міжнародних торгових посередників. Основні принципи діяльності міжнародних посередників. Переваги та недоліки залучення посередників. Закон доцільності використання посередників. вимоги до вибору посередника.

Види посередників в зовнішній торгівлі. Класифікація посередників за критеріями: тип укладеної угоди; обсяг наданих повноважень; характер взаємодії з принципалом. Визначення прав та винагороди посередників. Агенти, представники, брокери маклери. Посередницькі операції на основі договорів комісії (консигнації). Сутність договорів комісії і консигнації. Особливості угод комісії і чистої комісії. Схема реалізації консигнаційної угоди. Види консигнації. Особливості договору консигнації. Договір «делькредере». Обов'язки та особливості торгових агентів, агентів-повірених. Дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти с правом «першої руки», монопольні агенти.

Сутність та функції торгово-посередницьких фірм. Типи торговельно-посередницьких фірм в залежності від характеру здійснюваних операцій. Структура та зміст посередницьких угод.

Регулювання посередницьких операції в Україні.

Тема 14. Компенсаційна торгівля в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Сутність і особливості компенсаційних угод. Види угод зустрічної торгівлі. Товарообмінні операції. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, угоди типу «світч», угоди типу «офсет», угоди зворотного

експорту. Операції в рамках промислового співробітництва. Виробнича кооперація

Тема 15. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності

Показники економічної ефективності експорту та імпорту, порядок їх розрахунку.

Розрахунок показників товарів виробничого призначення.

Розрахунок показника економічної ефективності імпорту товарів народного споживання.

Розрахунки показників економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Оцінка ефективності з використанням системи показників.

Оцінка ефективності зовнішньоторговельних операцій в Україні

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів ринкових відносин

Питання до розгляду:

1. *Зовнішньоекономічна діяльність в системі категорій міжнародної економіки.*
2. *Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.*
3. *Види зовнішньоекономічної діяльності.*

Мета вивчення:

Визначити сутність зовнішньоекономічної діяльності та її місце в системі категорій міжнародної економіки, обґрунтувати фактори, що стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Надати характеристики суб'єктам та видам ЗЕД.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми необхідно з визначення основних категорій міжнародної економіки для формування у студентів відповідного категоріального апарату, при чому необхідно суттєво доповнити базові категорії, які вже відомі студентам з курсу «Міжнародна економіка», та визначити взаємозв'язки між відповідними категоріями.

Після розгляду сутності зовнішньоекономічної діяльності необхідно перейти до визначення факторів, що стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності і зовнішньоекономічних зв'язків в сучасній економіці.

Ґрунтуючись на чинне законодавство необхідно визначити суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та розглянути основні види зовнішньоекономічної діяльності. Доцільно зосередити увагу студентів на те, що існує велика кількість різноманітних підходів до класифікації видів зовнішньоекономічної діяльності, навести відповідні критерії класифікації.

Питання для обговорення:

1. Що таке зовнішньоекономічна діяльність? Чим відрізняється поняття «зовнішньоекономічна діяльність» від поняття «зовнішньоекономічні зв'язки»?
2. Охарактеризуйте особливості здійснення ЗЕД до перебудови і після, зміну підходів до здійснення ЗЕД протягом останніх двох десятиліть. В чому виявляється самостійність українських підприємств в здійсненні ЗЕД на сучасному етапі?
3. Які фактори стимулюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності?
4. Хто є суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності? Чи потрібне документарне оформлення для визначення суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності?
5. За якими класифікаційними ознаками розрізняють види зовнішньоекономічної діяльності?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Показники, що характеризують стан зовнішньоекономічної діяльності країни.
2. Структура платіжного балансу та фактори, що його визначають.
3. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.
4. Права суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [3], [7], [10], [32].

Тема 2. Основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України

Питання до розгляду:

1. *Зовнішньоекономічна політика держави.*
2. *Оцінка сучасного стану ЗЕД в Україні.*
3. *Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.*

Мета вивчення:

Ознайомити студентів відносно сутності зовнішньоекономічної діяльності країни, її напрямів, а також дослідити сучасний стан та основні напрями і показники розвитку зовнішньоекономічної діяльності України.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми варто із визначення сутності зовнішньоекономічної політики держави. Визначити сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. Окреслити основні етапи розвитку ЗЕД в Україні.

Далі перейти до аналізу та оцінки сучасного стану ЗЕД України. Ознайомити студентів із особливостями платіжного балансу України, його структурою та характеристиками.

Надати характеристику основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни: абсолютні (обсяг та динаміка зовнішнього товарообігу; торговельне сальдо, генеральна торгівля), відносні (індекси динаміки експорту та імпорту, коефіцієнт покриття імпорту експортом, індекс концентрації експорту, індекс «умов торгівлі», індекс імпортової залежності країни, індекс чистої торгівлі), показники структури (індекс диверсифікації експорту/імпорту, частка продукції обробної промисловості в загальному обсязі експорту продукції, індекс географічної концентрації експорту/імпорту); показники інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічних зв'язків країни.

Питання для обговорення:

1. Що таке зовнішньоекономічна політика держави?
2. Охарактеризуйте особливості сучасного стану ЗЕД в Україні.
3. Надайте характеристику основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Особливості зовнішньоекономічної політики України
2. Основні теорії управління зовнішньоекономічною діяльністю
3. Класифікація зовнішньоекономічних зв'язків
4. Платіжний баланс

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33], [38].

Тема 3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
2. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
3. Адміністративне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
4. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
5. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
6. Валютне регулювання в сфері зовнішньоекономічних відносин.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з різними аспектами регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема системою державного регулювання, правовим, тарифним та нетарифним регулюванням, питаннями

валютного регулювання.

Методичні поради до вивчення теми.

Перше питання, що винесене для розгляду в даній темі, передбачає визначення необхідності регулювання зовнішньоекономічної діяльності, розгляд засобів, які для цього використовуються, а також вивчення структури державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Наступне питання вимагає систематизації правового поля здійснення зовнішньоекономічної діяльності. З цією метою необхідно подати класифікацію нормативно-правових актів, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність, та навести приклади по відповідним групам.

Далі студентам необхідно роз'яснити відмінності між тарифним та нетарифним регулюванням, адміністративним та економічним регулюванням. Конкретизацію кожного із зазначених напрямків регулювання ЗЕД доцільно розпочати з визначення сутності адміністративного регулювання та розгляду інструментів за допомогою яких воно здійснюється. Ознайомлення студентів із сутністю та інструментами економічного регулювання варто винести на самостійне опрацювання.

Важливим питанням є вивчення митного або тарифного регулювання. Увагу студентів необхідно зосередити на сутності тарифу, функціях мита, його видах, методах визначення митної вартості. Практичні аспекти обрахунку митної вартості та мита рекомендується розглядати на практичних заняттях.

Останнє питання теми присвячене валютним відносинам, а саме інструментам валютного регулювання, сутності валютного курсу та його видам. Зважаючи на те, що в подальшому різні аспекти валютних відносин будуть вивчатися і конкретизуватися в інших фахових дисциплінах, головне завдання викладача дати базові поняття щодо валюти, курсу та засобів регулювання валютного ринку.

Питання для обговорення:

1. Які державні органи займаються регулюванням зовнішньоекономічної діяльності?
2. Назвіть функції Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі в регулюванні ЗЕД.
3. Хто має право займатися зовнішньоекономічною діяльністю?
4. Які виділяють види мита за напрямком руху?
5. Дайте визначення видам мита за принципом обмеження?
6. На який термін встановлюється сезонне мито?
7. За яких умов конвенційне мито може бути змінено?
8. Для чого застосовується антидемпінгове мито?
9. Опишіть порядок розрахунку митної вартості.
10. Для чого використовується квотування та ліцензування зовнішньоекономічних операцій?
11. Охарактеризуйте види квот та ліцензій.
12. Які нетарифні методи використовують для регулювання ЗЕД?
13. Опишіть систему валютного регулювання.
14. Що таке валютні відносини?
15. Які методи використовуються в системі валютного регулювання?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Основні напрямки реалізації зовнішньоекономічної політики України.
2. Зміст та організація митного контролю.
3. Валютно-кредитне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.
4. Проаналізувати нормативні акти в сфері тарифного та нетарифного регулювання ЗЕД.
5. Податки у сфері зовнішніх відносин.
6. Порядок нагромадження і використання валютних коштів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

7. Система розрахунків та кредитування експортно-імпортних відносин
8. Підготувати реальні приклади використання мита з метою:
 - стимулювання експорту;
 - стримування імпорту;
 - формування раціональної структури експорту та імпорту;
 - здійснення економічного тиску на інші держави;
 - надання пільг окремим країнам.

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33], [38].

Тема 4. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Митне регулювання. Сутність тарифу та його функції.
2. Визначення мита в залежності від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування.
3. Визначення митної вартості. Зміст та організація митного контролю.

Мета вивчення:

Представити класифікацію та розглянути сутність основних видів мита. Визначити алгоритм обчислення митної вартості. Дослідити особливості визначення митної вартості, ознайомити студентів сутністю та організацією митного контролю.

Методичні поради до вивчення теми.

Починаючи вивчення даної теми, варто відмітити, що таке митне регулювання, а також визначити основні функції тарифу.

Після цього студентів варто ознайомити із основні види мита, яке може

бути визначено залежно від мети та функціональності, за походженням, за впливом, за напрямом руху, за способом нарахування, за принципом обмеження, за механізмом дії, за періодом застосування.

Останнє питання теми охоплює розгляд обрахунку митної вартості, а також зміст та організацію митного контролю.

Питання для обговорення:

1. Що таке митна політика? Що складає основу митної системи країни?
2. Дайте визначення міжнародним тарифним відносинам. Назвіть основні суб'єкти функціонування митно-тарифних відносин.
3. Що таке протекціонізм?
4. Охарактеризуйте систему управління митних органів України
5. Яка різниця між нарахуванням мита та митних зборів?
6. Чому мито – це інструмент економічного регулювання?
7. Як реалізується стимулююча функція митного тарифу?
8. Які види митного режиму в Україні?
9. Охарактеризуйте основні митні процедури і порядок їх здійснення.
10. Чим відрізняється фактична вартість товарів від їх митної вартості?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Організація діяльності митних брокерів та митних ліцензійних складів
2. Охарактеризуйте Угоди між Україною і ЄС про асоціацію.
3. Визначте основну мету створення Всесвітньої митної організації. Які засновані робочі регіони ВМО Вам відомі.
4. Роль у міжнародному регулюванні міжнародних торгово-економічних об'єднань – NAFTA, ЄС, БРІКС, АТЕС, ЄвАзЕС.

Основна література: 2, 4

Додаткова література: 3, 4, 15, 33, 34.

Тема 5. Загальнодержавні податки у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

- 1. Види та функції податків у сфері ЗЕД. Порядок нарахування митних податків (мита, акцизного збору ПДВ).*
- 2. Особливості оподаткування в залежності від митного режиму.*
- 3. Порядок відшкодування ПДВ при експорті. Особливості оподаткування імпорту послуг.*

Мета вивчення:

Розглянути види та функції податків у сфері ЗЕД, донести студентам сутність та порядок нарахування митних податків. З'ясувати особливості оподаткування залежно від митного режиму та порядок відшкодування ПДВ при експорті. Особливості оподаткування імпорту послуг .

Методичні поради до вивчення теми.

Почати вивчення теми ватро із визначення видів та функцій податків у сфері ЗЕД. Далі перейти до порядку нарахування митних податків (мита, акцизного збору ПДВ).

Потім перейти до вивчення наступного питання - особливостей оподаткування в залежності від митного режиму. Визначити проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ. Операції, що звільняються від сплати ПДВ. Розглянути єдиний збір, що стягується в пункту пропуску через митний кордон, а також відображення митних платежів у ВМД.

Закінчити тему порядком відшкодування ПДВ при експорті та особливостями оподаткування імпорту послуг.

Питання для обговорення:

1. Види та функції податків у сфері зовнішньоекономічної діяльності
2. Сутність та порядок нарахування митних платежів у сфері ЗЕД: митні збори, мито, акцизний збір, ПДВ, єдиний збір
3. Особливості оподаткування залежно від митного режиму.
4. Проблеми бюджетної заборгованості з ПДВ та шляхи їх вирішення

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Основні види податків, запроваджені для суб'єктів ЗЕД в Україні.
2. Чинні пільги в ЗЕД і механізм їх надання.

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33], [38].

Тема 6. Нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Система нетарифного регулювання ЗЕД.
2. Сутність ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій.
3. Види квот та ліцензій.

Мета вивчення:

Розпочати дану тему варто із розгляду системи нетарифного регулювання ЗЕД. Донести студентам сутність ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій. Розглянути різні види квот та ліцензій.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми з визначення сутності нетарифного регулювання. Далі варто розказати студентам про основні засоби нетарифного регулювання (а саме: квотування та ліцензування).

Зупинитися на розгляді видів квот (глобальні; групові; індивідуальні) та видів ліцензій (генеральна, разова, відкрита). Розглянути також і антидемпінгові процедури. Визначити сутність цінової преференції. “Добровільне” обмеження експорту. Надзвичайним заходом державного обмеження зовнішньої торгівлі є економічні санкції, наприклад, торговельне ембарго (заборона державою ввозу в будь-яку країну, або вивозу з якоїсь країни товарів). Країни вводять ембарго на торгівлю з іншою країною, як правило, з політичних мотивів. Останнім часом значного розповсюдження

набуло також застосування технічних бар'єрів, що являють собою різновид адміністративного регулювання, при якому відбувається дискримінація імпортованих товарів на користь вітчизняних за допомогою введення специфічних стандартів якості, норм безпеки, стандартних обмежень.

Питання для обговорення:

1. Сутність нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі („нетарифні обмеження”).
2. Мета квотування та ліцензування зовнішньої торгівлі.
3. Поняття субсидії. Види субсидій. „Зелені”, „жовті”, „червоні” субсидії за Правилами Уругвайського раунду, відмінності між ними.
4. Експортне фінансування (кредитування), його види: коротко-, середньо- та довгострокове кредитування.
5. Сутність демпінгу. Основні форми демпінгу: спорадичний, хижацький, постійний, зворотний, взаємний.
6. Антидемпінгове мито, його риси.. Основні функції антидемпінгового мита.
7. Приховані бар'єри, їх місце в державному регулюванні зовнішньоторговельної діяльності.
8. Технічні бар'єри. Сертифікація, її місце в регулюванні зовнішньої торгівлі. Додаткові технічні обмеження.
9. Основні наслідки запровадження нетарифних бар'єрів.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Порядок ліцензування зовнішньоекономічних операцій в Україні.
2. Податки і збори зовнішньоекономічній діяльності підприємства, як інструменти нетарифного регулювання
3. Встановлення санітарного та екологічного контролю при імпорті товарів в Україну
4. Фінансові методи регулювання ЗЕД (субсидії, кредитування, демпінг)

5. Перелік товарів, реекспорт яких з митної території України або з митної території третіх країн, потребує дозволу Міністерства економіки України

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33], [38].

Тема 7. Валютне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

- 1. Валютне регулювання ЗЕД. Сутність валютних відносин та їх прояви.*
- 2. Валютні цінності та валютні операції.*
- 3. Світова та національна валютні системи.*
- 4. Система валютного регулювання в Україні.*
- 5. Економічні та адміністративні інструменти валютного регулювання.*
- 6. Валютний курс та його види.*

Мета вивчення:

Донести до студентів зміст валютного регулювання, його цілей, методів, правової основи; набуття ними вмінь і навичок аналізу проведення зовнішньоекономічних операцій згідно до вимог чинного валютного законодавства та діючого режиму валютного регулювання, а також ознайомлення з основними засадами валютної політики центрального банку.

Методичні поради до вивчення теми.

На початку вивчення даної теми донести до студентів сутність, основні принципи та інструменти валютного регулювання. З'ясувати поняття валютної цінності та валютних операцій.

Далі перейти до вивчення світової та національної валютних систем.

Визначити особливості системи валютного регулювання в Україні.

Після цього перейти до розгляду економічних інструментів валютного регулювання: девальвації та ревальвації валюти, валютної інтервенції, корекції облікових ставок. Розглянути адміністративні методи валютного регулювання. Валютні обмеження та області їх застосування. Характеристика основних етапів становлення валютного регулювання в Україні після відновлення державної незалежності в 1991 р. Стан валютного регулювання та контролю за цим процесом за сучасних умов.

Закінчити тему пропонується розглядом сутності валютного курсу та аналізу його видів. Розглянути основні економічні чинники, що впливають на валютний курс. Поняття про валютний коридор. Класифікатор іноземних валют. Механізм визначення офіційного курсу гривні щодо до вільноконвертованих валют та валют з обмеженою конвертованістю. Організація в Україні торгівлі іноземною валютою та специфіка розрахунків по експортно-імпортним операціям.

Питання для обговорення:

1. Якими нормативними документами регулюються валютні операції суб'єктів ЗЕД в Україні?
2. Дайте визначення валюти, валютного курсу, валютного ринку. Які види валютних курсів Вам відомі?
3. Як можна класифікувати валютні операції суб'єктів ЗЕД?
4. Опишіть порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті учасників ЗЕД.
5. Назвіть суб'єктів валютного регулювання в Україні.
6. Що таке “валюта” та “валютні цінності”?
7. Дайте визначення та охарактеризуйте “валютні ризики”.
8. Які засоби використовуються для страхування валютних ризиків?
9. Охарактеризуйте об'єкти валютного регулювання.
10. Розкрийте сутність основних інструментів валютного регулювання.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Валютні операції та валютний контроль
2. Аналіз світових валютних ринків

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33],

Тема 8. Міжнародні розрахунки і банківське обслуговування

Питання до розгляду:

1. *Сутність міжнародних розрахунків та необхідність банківського обслуговування у сфері ЗЕД. Форми розрахунків.*
2. *Основні види банківських послуг у сфері ЗЕД.*
3. *Документальне оформлення банківських операцій в сфері ЗЕД.*
4. *Кореспондентські відносини у сфері ЗЕД.*
5. *Платіжні системи: SWIFT, CHIPS, TARGET.*

Мета вивчення:

Донести студентам основні форми міжнародних розрахунків та основних учасників міжнародних розрахунків, розглянути процедури здійснення міжнародних розрахунків

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення цієї теми варто із визначення сутності міжнародних розрахунків та необхідності банківського обслуговування у сфері ЗЕД.

Далі розказати студентам про основні форми міжнародних розрахунків, до яких відносять: Документарні: (Акредитив; Інкасо) та Недокументарні: (Аванс; Платіж на відкритий рахунок; Банківський переказ; Розрахунки з використанням чеків, векселів, пластикових карток). Розглянути ще такий вид платежу як Консигнація.

Також пропонується розглянути документальне оформлення банківських операцій в сфері ЗЕД та кореспондентські відносини у сфері ЗЕД.

На завершення теми представити студентам платіжні системи: SWIFT, CHIPS, TARGET.

Питання для обговорення:

1. Опишіть основні форми міжнародних розрахунків.
2. В яких випадках доцільно застосовувати акредитивну форму? В яких – інкасову?
3. Опишіть процедуру застосування векселю.
4. Представте схему розрахунку чеком. Які переваги має ця форма розрахунку?
5. Акредитив: загальні положення, види та умови використання.
6. Дія Віденської декларації на території України.
7. Аванс та відкритий рахунок: умови використання, переваги та недоліки.
8. Платіж у кредит: сутність та види кредитів.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Форми кредитування експортерів та імпортерів.
2. Система клірингу.
3. Організація клірингових угод.
4. Оцінка надійності комерційних банків суб'єктами ЗЕД.

Основна література: [2], [4].

Додаткова література: [7], [9], [12], [13], [17], [21], [24], [25], [33],

Тема 9. Організація виходу підприємства на зовнішній ринок

Питання до розгляду:

1. Підходи до міжнародної сегментації.

2. *Вибір цільового ринку для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.*
3. *Вид та структура збутової системи підприємства, зайнятого зовнішньоекономічною діяльністю.*
4. *Особливості маркетингового дослідження зовнішнього ринку.*

Мета вивчення:

Визначити особливості та підходи до міжнародної сегментації, дослідити процес вибору цільового зовнішнього ринку та організації роботи на обраному зовнішньому ринку збуту, проаналізувати особливості маркетингових досліджень в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Методичні поради до вивчення теми.

При виході на зовнішній ринок виникає принципово нова ситуація, коли середовище стає більш різноманітним, збільшується число факторів, що впливає на діяльність підприємства. Тому при виході підприємства на зовнішній ринок використовують специфічні методи сегментації.

Після аналізу критеріїв сегментації зовнішнього ринку та дослідження моделі вибору зовнішнього ринку, студентів необхідно зорієнтувати на стратегії пошуку закордонних ринків збуту на основі дисперсного та концентрованого підходів, а також визначити ключові фактори привабливості зовнішнього ринку.

Наступне питання теми присвячене вивченню способів побудови діяльності на зовнішньому ринку. Виділяють три основних способи організації виходу підприємства на зовнішній ринок. При цьому ключовим питанням при формуванні ефективної збутової стратегії на зовнішньому ринку є вибір відповідного каналу розподілу.

Останнє питання теми передбачає визначення особливостей маркетингових досліджень, що здійснюються для зовнішнього ринку. Слід зазначити, що структура маркетингового дослідження для зовнішнього ринку охоплює аналіз попиту і пропозиції на зовнішньому ринку, вивчення умов

роботи на конкретному ринку, а також дослідження потенційних можливостей підприємства.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає сутність міжнародної сегментації? Які методи використовуються для міжнародного сегментування.
2. Перерахуйте фактори привабливості закордонного ринку.
3. Які стратегії використовують для вибору цільового ринку?
4. Охарактеризуйте різні способи виходу підприємства на зовнішній ринок.
5. За якими критеріями класифікуються фірми на світовому ринку?
6. Які фактори впливають на вибір партнера на світовому ринку?
7. Опишіть принципи вибору контрагента на світовому ринку.
8. Які джерела інформації по вивченню іноземних фірм становлять найбільшу практичну цінність?
9. З яких складові визначають структуру маркетингового дослідження закордонного ринку?
10. Які існують методи розрахунку ємності закордонного ринку? В чому їх різниця?
11. За якими критеріями оцінюється діяльність фірм-конкурентів на зовнішньому ринку?
12. Які параметри характеризують умови роботи на зовнішньому ринку?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Особливості кабінетних досліджень при вивченні закордонного ринку.
2. Збір інформації про закордонних партнерів та розробка довідки на фірму.
3. Характер польових досліджень на цільовому закордонному ринку.
4. Форми збутової діяльності фірми на зарубіжних ринках.

5. Стилi поведiнки на мiжнародному ринку.
6. Розробка карти фiрми, формування досвi на зарубiжного партнера.
7. Дослiдити можливiсть ви ходу українського пiдприємства на закордонний ринок (для аналізу обирається будь-яке промислове пiдприємство та аналізуються i обґрунтовуються його потенційні можливостi щодо роботи на зарубiжному ринку, а також пропонується найбільш оптимальний спосiб виходу дослiджуваного пiдприємства на закордонний ринок).

Основна лiтература: [1], [3].

Додаткова лiтература: [10], [15], [14], [28], [26].

Тема 10. Цiноутворення у зовнiшньоекономiчній дiяльностi

Питання до розгляду:

1. Види цiн у зовнiшній торгiвлi.
2. Прогнозування експортної контрактної цiни.
3. Прогнозування iмпортної контрактної цiни.

Мета вивчення:

Розглянути види цiн, що використовуються у зовнiшній торгiвлi та ознайомити з методиками розрахунку експортної та iмпортної контрактної цiни.

Методичнi поради до вивчення теми.

Розпочати розгляд даної теми необхідно iз систематизацiї основних видiв цiн, що використовуються в практицi зовнiшньої торгiвлi.

Цiноутворення у зовнiшній торгiвлi пов'язано з особливостями складання зовнiшньоторговельних цiн, регулюючим впливом держави на цiни експортних та iмпортних операцiй. За цих умов суттєво зростає роль кон'юнктурно-цiнової роботи.

Отже, наступним кроком є ознайомлення студентiв з методиками, що

використовуються для розрахунку експортних і імпорتنих цін. Викладач має чітко структурувати методику розрахунку цін, надати студентам інструментарій для здійснення коригування цін в залежності від умов купівлі товару.

Оскільки методики розрахунку експортних і імпорتنих цін багато в чому подібні, ознайомлення з методикою розрахунку імпоротної контрактної ціни рекомендується винести на самостійне опрацювання.

Питання для обговорення:

1. Які види цін визначають в практиці світової торгівлі?
2. Охарактеризуйте основні відмінності між ціноутворенням на внутрішньому та зовнішньому ринку.
3. Дайте визначення складовим експортної і імпоротної ціни.
4. Які фактори впливають на встановлення цін в зовнішньоекономічній діяльності?
5. Які існують підходи до визначення експортних цін?
6. З яких етапів складається алгоритм визначення експортних контрактних цін на основі порівняння з цінами конкурентів?
7. В чому полягає корегування на кількість товару, які виготовляються на замовлення?
8. Описати проведення корегування на технічні параметри та особливості його здійснення.
9. Що лежить в основі корегування на умови платежу при продажу товару в кредит?
10. Які значення і у яких випадках може мати коефіцієнт корегування на джерело визначення ціни?
11. В чому полягає розрахунок зведених цін для товарів-аналогів?
12. Чим відрізняється розрахунок експортної та імпоротної контрактної ціни за методом порівняння з цінами конкурентів?
13. Що таке конкурентний лист і для чого він використовується?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Методи ціноутворення на товари, що вже існують на ринку.
2. Методи встановлення цін при введенні нового товару на ринок або при виході на новий ринок.
3. Методи визначення діапазону цін.
4. Особливості розрахунку імпортних контрактних цін.

Основна література: [1], [3].

Додаткова література: [22].

Тема 11. Зовнішньоекономічні операції та угоди

Питання до розгляду:

4. Основні види зовнішньоекономічних операцій та угод.
5. Зовнішньоторгові операції та зовнішньоторгові угоди: суть та класифікація.
6. Алгоритм здійснення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу.
7. Організація зовнішньоторгових операцій на підприємстві.
8. Особливості укладання зовнішньоекономічних контрактів.
9. Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу.
10. Структура і зміст зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.

Мета вивчення:

Представити класифікацію та розглянути сутність основних видів зовнішньоекономічних операцій та угод. Визначити алгоритм здійснення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу, організацію зовнішньоторгових операцій на підприємстві. Дослідити особливості укладання та структуру зовнішньоекономічних контрактів, ознайомити студентів з видами типових міжнародних контрактів купівлі-продажу.

Методичні поради до вивчення теми.

Починаючи вивчення даної теми, варто відмітити, що зовнішньоекономічні операції і угоди можуть бути класифіковані за різними ознаками. Для систематизації зовнішньоекономічних операцій необхідно навести основні класифікаційні ознаки.

Оскільки близько 80% операцій припадає на зовнішньоторгові операції, в наступних питаннях необхідно розглянути сутність і класифікацію зовнішньоторгових операцій, алгоритм здійснення даного виду операцій та питання організації їх здійснення на підприємствах.

Важливою складовою даної теми є вивчення документарного оформлення зовнішньоторгової операції. Викладач має сформулювати особливості укладання зовнішньоторгового контракту виходячи із головної відмінності даного виду операції – переходу права власності на товар від продавця покупцю. Необхідно також розглянути правове забезпечення зовнішньоторгового контракту.

Окреме питання доцільно присвятити типовим формам зовнішньоторгових контрактів. При цьому необхідно чітко визначити в яких випадках може бути використана та чи інша форма.

Останнє питання теми охоплює розгляд структури зовнішньоторгового контракту виходячи із чинних нормативно-правових документів та міжнародної практики.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення зовнішньоторгової операції і наведіть приклад.
На які групи поділяють зовнішньоекономічні операції?
2. В чому полягає зміст операцій зустрічної торгівлі?
3. На які види поділяють орендні операції?
4. Наведіть приклад ре експортної та ре імпортної операції.
5. В який випадках доцільно використовувати непрямий метод здійснення зовнішньоекономічних операцій?

6. Опишіть ситуації, в який варто використовувати прямий метод здійснення зовнішньоекономічних операцій.
7. Нормативна база, що регулює здійснення експортних операцій суб'єктів ЗЕД України
8. Організація експортно-імпортних операцій
9. Особливості здійснення операцій, пов'язаних з вивезенням за кордон українським замовником давальницької сировини.
10. В чому полягає сутність зовнішньоторгової операції.
11. Чим відрізняються основні та допоміжні зовнішньоторгові операції?
12. Назвіть етапи оформлення зовнішньоторгової угоди купівлі-продажу.
13. Що таке оферта? Які бувають оферти?
14. З якою метою складаються конкурентні листи?
15. Охарактеризуйте основні групи термінів Інкотермс?
16. Що таке індент і на якому етапі оформлення угод купівлі-продажу він використовується?
17. Перелічити документи, які оформлюються на етапі забезпечення доставки і розрахунку.
18. З чого складається етап виконання замовлення продавцем?
19. Механізм здійснення бартерної (товарообмінної) операції у сфері ЗЕД.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Рамочні угоди в Україні.
2. Правове забезпечення бартерних угод.
3. Організація клірингових угод.
4. Здійснення зовнішньоекономічних операцій з переробки давальницької сировини.

5. Ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника.
6. Закупівля на митній території України давальницької сировини іноземним замовником за іноземну валюту.
7. Вивезення за межі митної території України давальницької сировини для використання у виготовленні готової продукції.
8. Декларування давальницької сировини (готової продукції) та обмеження на здійснення переробки давальницької сировини.
9. Механізм виконання угоди консигнації із застосуванням митних ліцензійних складів.
10. Особливості правового забезпечення укладання зовнішньоекономічних контрактів.
11. Реєстрація зовнішньоекономічних контрактів в державних установах.

Основна література: [1], [3], [4].

Додаткова література: [1], [2], [4], [6], [8], [11], [36], [37], [39], [40].

Тема 12. Зовнішньоекономічний контракт

Питання до розгляду:

1. *Зміст зовнішньоторгового контракту.*
2. *Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.*
3. *Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.*

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з сутністю та структурою зовнішньоекономічного контракту.

Методичні поради до вивчення теми.

Зміст зовнішньоторгового контракту. Регулювання контрактів міжнародними законодавчими актами. Вимоги до форми контракту. Визначення суб'єктів зовнішньоторгового контракту. Підготовчі роботи по підписанню контракту. Правила успішної підготовки та підписання контрактів. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічних контрактів.

Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу. Форми типового контракту.

Структура зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів. Обов'язкові і додаткові умови контракту. Індивідуальні та універсальні умови контракту. Типові підходи до складання зовнішньоекономічного контракту. Формулювання вступної частини. Предмет контракту. Визначення кількості товару. Методи визначення якості товару. Визначення терміну і дати поставки. Базисні умови поставки. Визначення ціни товару в контракті. Способи фіксації ціни і види цін в залежності від способу фіксації. Зміст умов платежу. Упаковка і маркірування. Здача-прийом. Умови про гарантії. Рекламації. Штрафні санкції. Форс-мажор. Арбітраж.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає суть та особливості оформлення зовнішньоторгового контракту?
2. Які підготовчі роботи необхідно провести при підписанні контракту?
3. Опишіть структуру зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.
4. Як визначається предмет контракту в зовнішньоекономічній угоді купівлі-продажу?
5. Які методи використовуються для визначення якості товару в зовнішньоторгових контрактах? Наведіть приклади використання кожного метода.

6. Що таке «Базисні умови поставок»?
7. Опишіть зміст статей «Здача-прийом» та «Умови про гарантії».
8. Яку роль грають статті «Рекламації», «Штрафні санкції», «Форс-мажор» та «Арбітраж».
9. За яким критерієм статті контракту поділяють на основні та допоміжні?
10. Право якої країни застосовується до контракту купівлі-продажу?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Особливості правового забезпечення укладання зовнішньоекономічних контрактів.
2. Реєстрація зовнішньоекономічних контрактів в державних установах.
3. Форми розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності.
4. Акредитив: загальні положення, види та умови використання.
5. Інкасо як форма здійснення розрахунків в зовнішньоекономічних угодах купівлі-продажу.
6. Умови використання переказів, чеків та векселів з зовнішньоторгових розрахунках.

Основна література: [2], [3].

Додаткова література: [27], [34], [35].

Тема 13. Торгово-посередницькі операції на зовнішньому ринку

Питання до розгляду:

1. *Сутність та характеристика торгово-посередницьких операцій на зовнішньому ринку*
2. *Види посередників в зовнішній торгівлі.*

3. Сутність та функції торгово-посередницьких фірм.

4. Регулювання посередницьких операцій в Україні.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з сутністю та характерними торгово-посередницьких операцій на зовнішньому ринку.

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати розгляд теми варто із роз'яснення студентам сутності торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності, а саме розглянути: визначення торгове посередництво як економічна категорія; нормативно-правова база забезпечення діяльності міжнародних торгових посередників та основні принципи діяльності міжнародних посередників. Закінчити розгляд цього питання перевагами та недоліками залучення посередників.

Друге питання присвячено розгляду класифікацій посередників за критеріями: тип укладеної угоди; обсяг наданих повноважень; характер взаємодії з принципалом. Варто також зупинитися на визначенні прав та винагороди посередників. Розповісти студентам хто такі агенти, представники, брокери маклери. Розказати про посередницькі операції на основі договорів комісії (консигнації). Визначити сутність договорів комісії і консигнації. Особливості угод комісії і чистої комісії. Представити схема реалізації консигнаційної угоди. Розповісти про види консигнації та особливості договору консигнації. Також ознайомити студентів із договором «делькредере». Розповісти про обов'язки та особливості торгових агентів, агентів-повірених. Ознайомити із дистриб'ютори, дилери, їх місце на ринку. Прості агенти, агенти с правом «першої руки», монопольні агенти.

Розглянути третє питання, що присвячене сутності та функції торгово-посередницьких фірм. Ознайомити студентів із типами торговельно-посередницьких фірм в залежності від характеру здійснюваних операцій. Представити студентам структуру та зміст посередницьких угод.

На завершення розгляду даної теми представити особливості регулювання посередницьких операцій в Україні.

Питання для обговорення:

1. Назвіть основні посередницькі операції в ЗЕД.

2. Назвіть існуючі методи збуту товарів на зовнішньому ринку. Обґрунтуйте переваги залучення посередників при здійсненні ЗЕД.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Визначення прав та винагороди посередників.
2. Структура та зміст посередницьких угод.

Основна література: [2], [3].

Додаткова література: [27], [34], [35].

Тема 14. Компенсаційна торгівля в сфері зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Сутність і особливості компенсаційних угод.
2. Види угод зустрічної торгівлі. Товарообмінні операції.
3. Операції в рамках промислового співробітництва.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з сутністю та характерними компенсаційної торгівлі в сфері зовнішньоекономічної діяльності

Методичні поради до вивчення теми.

Розпочати вивчення даної теми варто із визначення сутності та особливостей компенсаційних угод. Потім зосередитися на класифікації угод зустрічної торгівлі та операціях натурального обміну. Виокремити операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем.

Далі перейти до розгляду комерційної компенсації, зустрічної закупівлі, авансові закупівлі, угоди типу «світч», угоди типу «офсет», рамочні угоди, угоди позитивної зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного

експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів країни-імпортера

На закінчення вивчення цієї теми розглянути операції в рамках промислового співробітництва, зокрема зосередити увагу студентів на співробітництво на комерційній основі, виробнича кооперація, франчайзинг, операції з давальницькою сировиною.

Питання для обговорення:

1. Які нормативно-правові акти забезпечують здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємств?
2. За якими ознаками класифікуються зовнішньоекономічні операції?
3. Поясніть різницю між поняттями „зовнішньоекономічні операції” і „зовнішньоторговельні операції”.
4. Наведіть класифікацію послуг, що використовується при вивченні ЗЕД підприємств країни.
5. Дайте визначення та обґрунтуйте переваги міжнародних зустрічних операцій.
6. Охарактеризуйте основні форми зустрічної торгівлі.

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Сутність і особливості рамочних угод в зовнішньоекономічній діяльності.
2. Використання франчайзингу в зовнішньоекономічній діяльності.
3. Здійснення зовнішньоекономічних операцій з переробки давальницької сировини.
4. Здійснення зовнішньоекономічних операцій з переробки давальницької сировини.
5. Ввезення на митну територію України давальницької сировини іноземного замовника.
6. Закупівля на митній території України давальницької сировини іноземним замовником за іноземну валюту.

7. Вивезення за межі митної території України давальницької сировини для використання у виготовленні готової продукції.
8. Декларування давальницької сировини (готової продукції) та обмеження на здійснення переробки давальницької сировини.
9. Правове забезпечення бартерних угод.

Основна література: [2], [3].

Додаткова література: [27], [34], [35].

Тема 15. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності

Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності

Питання до розгляду:

1. Показники економічної ефективності експорту та порядок їх розрахунку.
2. Підходи до визначення економічної ефективності імпорту.
3. Визначення економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.
4. Оцінка ефективності з використанням системи показників.

Мета вивчення:

Ознайомити студентів з різними методиками оцінки ефективності експортних та імпортних операцій.

Методичні поради до вивчення теми.

Обчислення показників економічної ефективності експорту та імпорту можна проводити із застосуванням декількох підходів до оцінки прибутковості зовнішньоторговельної угоди. З огляду на це варто зосередити увагу на методиках оцінки ефективності за:

- показниками економічної ефективності експорту та імпорту;
- співвідношенням цін експортованих та імпортованих товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках;
- системою показників конкретної зовнішньоекономічної угоди.

Розпочати вивчення даної теми необхідно з розгляду показників, що застосовуються для оцінки ефективності експорту. Причому студентам необхідно роз'яснити відмінності між розрахунком ефекту від експорту та ефективності експортної операції.

При аналізі показників за якими можна оцінити ефективність імпоротної операції необхідно звернути увагу студентів на те, що імпортована продукція може бути або використана для подальшої переробки, або реалізована на ринку. В цих двох випадках використовуються різні підходи для розрахунку показників ефективності.

Останні два питання теми присвячені методикам визначення економічної ефективності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках та з використанням системи показників. Головне завдання викладача – подати матеріал структуровано, чітко, наголошуючи на взаємозв'язки між показниками. Окремо необхідно окреслити результати, які будуть отримані в результаті застосування кожної із зазначених методик.

Питання для обговорення:

1. Які основні методики використовують для обчислення показників ефективності експорту та імпорту?
2. Які показники використовують для оцінки ефективності експорту?
3. В яких випадках доцільно розраховувати показники економічної ефективності експорту і які висновки вони дозволяють зробити?
4. Для яких основних груп товарів можуть розраховуватись показники економічної ефективності імпорту?
5. Які показники ефективності імпорту розраховуються для кожної групи товарів і які висновки вони дозволяють зробити?
6. Які цикли обігу товарів передбачає методика співставлення цін експортних та імпортних товарів на внутрішньому та зовнішньому ринку? Які показники використовують при аналізі ефективності ЗТО за цією методикою?
7. Які основні показники використовуються для аналізу ефективності ЗТО

згідно методики І.Блала?

8. Як визначити максимальний рівень ціни купівлі товару?
9. Коли має проводитись попередня оцінка ефективності імпорتنих операцій?
10. Як розраховується сума акцизного збору, що підлягає сплаті при митному оформленні?
11. За якими формулами обчислюється сума податку на додану вартість і від чого вона залежить?
12. Як оцінити ефективність зовнішньоекономічної угоди з імпорту товарів на територію України?

Самостійна робота студентів

Питання до вивчення:

1. Розрахунок коефіцієнту кредитного впливу.
2. Розрахунок ефективності толінгової операції.
3. Особливості оцінки товарообмінних операцій.
4. Особливості обліку зовнішньоекономічних операцій на підприємстві.

Основна література: [2], [3]

Додаткова література: [3], [18], [26].

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ

1. Які із перелічених методів відносяться до економічних інструментів регулювання:
 - а) нетарифне регулювання;
 - б) тарифне регулювання;
 - в) оперативне регулювання.
2. Який державний орган видає ліцензії на здійснення експортно-імпортних операцій:
 - а) Кабінет Міністрів України;
 - б) Національний банк України;
 - в) Міністерство економіки України;
 - г) Державна митна служба України.
3. Як розподіляється мито за способом нарахування?
 - а) адвалорне, специфічне, комбіноване, змішане;
 - б) внутрішнє та зовнішнє;
 - в) пряме та непряме;
 - г) пряме, внутрішнє, адвалорне.
4. Що не включається в митну вартість?
 - а) контрактна ціна;
 - б) витрати на транспортування;
 - в) комісійні митному брокеру;
 - г) митні платежі.
5. Які дані необхідно мати для визначення ємності закордонного ринку?
 - а) обсяги внутрішнього виробництва та обсяги імпорту товару;
 - б) обсяги споживання даного товару та частка видатків на даний товар у доходах однієї людини;
 - в) кількість споживачів, дохід на душу населення та частка видатків на даний товар у доходах однієї людини.
6. Для міжнародної сегментації ринку необхідно:
 - а) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента і його місткість і оцінити ефективність сегмента;
 - б) виділити групу споживачів, визначити місткість сегмента і оцінити ефективність здійснення зовнішньоторгової операції;
 - в) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента і його місткість, оцінити ефективність сегмента та кількість конкурентів на даному сегменті;
 - г) виділити групу споживачів, визначити розмір сегмента, витрати споживачів на товар і оцінити ефективність сегмента.

7. Яка із перерахованих нижче видів операцій не відноситься до допоміжних ЗТО?
- а) операції по міжнародних перевезеннях;
 - б) операції по міжнародному туризму;
 - в) транспортно-експедиторські операції;
 - г) операції по страхуванню вантажів.
8. Для забезпечення товарної збалансованості поставок та платежів між двома країнами використовуються:
- а) посередницькі операції;
 - б) рамочні операції;
 - в) операції зустрічної торгівлі;
 - г) клірингові операції.
9. Яка із наведених умов міжнародного контракту «купівлі-продажу» є універсальною:
- а) Арбітраж;
 - б) Предмет контракту;
 - в) Кількість товару;
 - г) Ціна.
10. Що відноситься до адміністративних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності?
- а) оперативне регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
 - б) затвердження порядку нагромадження і використання валютних коштів при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності;
 - в) система розрахунків при здійсненні експортно-імпортних операцій.
11. Обов'язковій реєстрації при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності підлягають:
- а) контракти в рамках міжнародної кооперації;
 - б) експортні контракти по українським товарам у країни ЄС;
 - в) бартерні контракти.
12. При використанні якого із видів мита застосовуються мінімальні митні ставки?
- а) преференційного;
 - б) фіскального;
 - в) протекціоністського.
13. За умови тривалої тенденції до зростання цін запроваджують:
- а) адвалорне мито;
 - б) специфічне мито;
 - в) змішане мито;
 - г) сезонне мито.

14. Контрагент має право укладати угоди на продаж товарів від свого імені, якщо між ним та принципалом підписана:

- а) комісійна угода;
- б) агентська угода;
- в) консигнаційна угода;
- г) угода доручення.

15. Документ, який виписується в країні експортера консулом країни-імпортера і в якому засвідчується походження товару, це:

- а) коносамент;
- б) консульський рахунок;
- в) сертифікат походження;
- г) індент.

16. Головна відмінність договору купівлі-продажу від інших видів договорів полягає в:

- а) переході права власності на товар від продавця до покупця;
- б) відсутності переходу права власності на товар від продавця до покупця;
- в) тимчасовому використанні покупцем товарів продавця;
- г) спільній організації виробництва кінцевої продукції.

17. Визначить базову умову поставки, виходячи з наступних умов: експорт товару морським транспортом, витрати на доставку товару в порт, навантаження на судно, фрахт судна, страхування вантажу за рахунок продавця:

- а) CIF;
- б) CPT;
- в) FOB;
- г) CIP.

18. Вибір зарубіжного ринку за моделлю «чотирьох фільтрів» здійснюється на основі:

- а) ранжування закордонних ринків по критерію ємності;
- б) визначення найбільш прибуткових закордонних ринків;
- в) виключення з подальшого аналізу неадекватних ринків;
- г) виділення найбільших географічно наближених ринків.

19. Недоліками стратегії концентрованого пошуку є:

- а) суттєві витрати на оцінку потенційних закордонних ринків;
- б) високі вимоги до аналітиків ринку;
- в) уповільненість одержання результатів.

20. Міжнародна торгівля – це:
- а) сукупність зовнішньої торгівлі країн світу;
 - б) відносини між суб'єктами світового господарства з приводу купівлі-продажу товарів, капіталу, робочої сили, послуг;
 - в) сукупність експортних-імпортних операцій окремої країни;
 - г) це основна форма прояву інтернаціоналізації господарського життя.
21. На основі двох- або багатосторонньої угоди встановлюється:
- а) преференційне мито;
 - б) конвенційне мито;
 - в) протекціоністське мито;
 - г) спеціальне мито.
22. Формування раціональної структури експорту та імпорту забезпечується за рахунок:
- а) фіскальної функції;
 - б) стимулюючої функції;
 - в) регулятивної функції;
 - г) захисної функції.
23. Які із перерахованих нижче видів операцій не відносяться до посередницьких?
- а) компенсаційні операції;
 - б) агентські операції;
 - в) операції зі зберігання;
 - г) комісійні операції.
24. Продаж іноземним суб'єктам та вивезення за межі країни товарів, що були раніше імпортовані на її територію – це:
- а) імпорт;
 - б) реімпорт;
 - в) експорт;
 - г) реекспорт.
25. Що має бути відбито у розділі «Предмет контракту»?
- а) назва товару та його характеристика;
 - б) кількість товару;
 - в) якість товару;
 - г) ціна товару.
26. Перевагами стратегії дисперсного пошуку є:
- а) значні переваги в часі при відборі закордонних ринків;
 - б) швидкий і обґрунтований вибір ринку з найбільшим потенційним попитом;
 - в) відсутність специфічних вимог до персоналу;

г) широке охоплення всіх можливих закордонних ринків.

27. Визначить базову умову поставки, виходячи з наступних умов: експорт товару будь-яким транспортом, продавець передає право власності на товар на терміналі, витрати на доставки до порту та ризики, а також сплата експортних митних платежів за рахунок продавця:

- а) DAP;
- б) DAT;
- в) DDP;
- г) DDT.

28. Який державний орган видає ліцензії на здійснення експортно-імпорتنих операцій:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Національний банк України;
- в) Міністерство економіки України;
- г) Державна митна служба України.

29. Сукупність комерційних угод, які передбачають, поряд з закупівлею товарів, зустрічну поставку певних товарів – це:

- а) зустрічна торгівля;
- б) зворотна закупівля;
- в) зустрічна закупівля;
- г) компенсаційне узгодження.

30. Суб'єктами зовнішньоторгових операцій є:

- а) будь-яке підприємство;
- б) підприємство, що зареєстровано як суб'єкт ЗЕД;
- в) юридична особа, що зареєстрована як суб'єкт ЗЕД;
- г) фізична особа, що зареєстрована як суб'єкт ЗЕД.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Згідно з робочими навчальними планами підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», що навчаються за спеціальністю 073 «Менеджмент», факультету менеджменту та маркетингу менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» в процесі викладання дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємств» передбачено виконання розрахункової роботи.

Метою виконання розрахункової роботи є поглиблене вивчення окремих тем курсу, набуття студентом практичних навичок по розрахунку цін зовнішньоторгового контракту та оцінці ефективності зовнішньоторговельної операції.

В ході виконання роботи необхідно враховувати сучасні соціально-економічні тенденції в суспільстві, нові підходи в економіці та системах управління народним господарством, закони та підзаконні акти, що регламентують економічний розвиток країни (діяльність окремих господарських суб'єктів, а також економіки держави в цілому) та регулюють зовнішньоекономічну діяльність в Україні та світі.

ВКАЗІВКИ ПРО ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

На першому занятті з дисципліни до студентів доводяться правила застосування рейтингової системи оцінювання їх знань.

Як правило, рейтинг з дисципліни ведеться під керівництвом лектора викладачем, який проводить практичні заняття в навчальній групі з певної дисципліни. Студенти своєчасно інформуються про всі отримані рейтингові бали.

Значення поточних рейтингів студентів з дисципліни періодично доводяться до студентів і деканатів та використовуються для коригування навчального процесу й управління навчальною діяльністю кожного студента.

Календарна атестація студентів (на 8 та 14 тижнях семестрів) з дисципліни «Зовнішньоекономічні діяльність підприємств» проводиться викладачем за значенням поточного рейтингу студента на час атестації. Якщо значення цього рейтингу не менше 50% від максимально можливого на час атестації, студент вважається задовільно атестованим. В іншому випадку в атестаційній відомості виставляється «незадовільно».

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- 1) дві відповіді (кожного студента в середньому) на практичних заняттях (за умови, що на одному занятті опитуються 4 студента при максимальній чисельності групи 25 осіб – $\frac{13np. \times 4 \text{ ст.}}{25 \text{ ст.}} \approx 2 \text{ відп.}$);
- 2) написання 5 експрес-контролів, які складаються з 8 запитань тестового формату;
- 3) одну модульну контрольні роботу;
- 4) одну презентаційну доповідь з проблемного питання по курсу;
- 5) розрахунково-графічну роботу;
- 6) відповідь на екзамені.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1.Робота на практичних заняттях

Ваговий бал – 5. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $5\text{бали} \times 2 = 10\text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

5 балів – відповіді на основні та додаткові запитання повні, вичерпні, обґрунтовані,

3-4 бали – відповідь на основне запитання правильна, відповіді на додаткові запитання з деякими неточностями

1-2 бали – неповні або неточні відповіді на основне та додаткові запитання, студент володіє уривчастою інформацією

0 балів – відповідь на основне запитання відсутня

2. Експрес-контроль

Ваговий бал – 4. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $4\text{бали} \times 5 = 20\text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

4 бали – вірні відповіді на всі запитання

3 -1 бали - у відповіді присутні 1, 2 та 3 помилки відповідно

0 балів – відсутня жодна правильна відповідь

3. Модульний контроль

Ваговий бал – 10. Максимальна кількість балів за всі контрольні роботи дорівнює $10\text{ балів} \times 1 = 10\text{ балів}$.

Критерії оцінювання:

10 балів – повні відповіді на теоретичні запитання і вірно розв'язана задача

9-8 балів – присутні неточності в відповідях на теоретичні питання або розрахункові помилки в задачі

7-6 балів – робота містить правильні відповіді на теоретичні запитання і не повний розв'язок практичного завдання

5-4 балів – в роботі є правильні і повні відповіді лише на теоретичні питання

0-3 – студент не володіє матеріалом

4.Презентаційна доповідь з проблемного питання

Ваговий бал – 10

Критерії оцінювання:

10 балів – доповідь підготовлена у відповідності з темою, проблема обґрунтована і ретельно досліджена, розкриті теоретичні та практичні аспекти, доповідь містить критичний аналіз інформаційних джерел, високий рівень презентації, повні відповіді на додаткові запитання

6 – 9 балів – в доповіді містяться деякі неточності або проблема не повністю розкрита, відсутня думка студента, презентація не на належному рівні, неповні відповіді на додаткові запитання

0 – 5 балів – проблема розкрита не повністю, актуальність її необґрунтована, низький рівень презентації, студент не може відповісти на додаткові запитання і не орієнтується в проблемі

5.Розрахункова робота

Ваговий бал – 10

Критерії оцінювання:

10 балів – робота виконання в повному обсязі, розрахунки без помилок, з поясненнями и повними відповідями на поставлені питання;

6 – 9 балів – в роботі містяться деякі неточності або розрахункові помилки;

0 – 5 балів – робота виконана не в повному обсязі, містить суттєві помилки.

Штрафні та заохочувальні бали за:

- відсутність на практичному занятті без поважної причини –5 балів;
- несвоєчасне (пізніше ніж на тиждень) подання КР –10 балів;

- участь в олімпіаді з дисципліни, розробка ситуаційних вправ, тестових завдань та задач з курсу, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни надається від 5 до 10 заохочувальних балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_C = 10 + 20 + 10 + 10 + 10 = 60 \text{ балів.}$$

Екзаменаційна складова шкали дорівнює 40 % від R, а саме:

$$R_E = R_C \frac{0,4}{1 - 0,4} = 40 \text{ балів.}$$

Таким чином, рейтингова шкала з дисципліни складає **R = R_C + R_E = 100 балів.**

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації (8 тижень) студент матиме не менше ніж 18 балів (за умови, якщо на початок 8 тижня згідно з календарним планом контрольних заходів «ідеальний» студент має отримати 35 балів).

Для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації (14 тижень) студент матиме не менше ніж 30 балів (за умови, якщо на початок 8 тижня згідно з календарним планом контрольних заходів «ідеальний» студент має отримати 60 балів).

Умови допуску до іспиту

Необхідною умовою допуску до екзамену є зарахування курсової роботи, всіх експрес-контролів та презентаційної доповіді, а також стартовий рейтинг (**r_C**) не менше 50 % від **R_C**, тобто 30 балів.

Критерії екзаменаційного оцінювання:

40 – 38 балів – повні відповіді на всі питання або є окремі несуттєві розрахункові помилки в задачах;

37 – 30 балів – присутні неточності в відповідях на теоретичні запитання, є помилки в задачах

29 – 24 балів – неповні відповіді на теоретичні та практичні запитання

0 – 23 балів – неповні відповіді на теоретичні запитання, не розв’язані задачі.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка **RD** переводиться згідно з таблицею:

$RD = r_C + r_E$	Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
95...100	A	відмінно
85...94	B	добре
75...84	C	
65...74	D	задовільно
60...64	E	
$RD \leq 60$	Fx	незадовільно
$r_C < 35$ або не виконані інші умови допуску до екзамену	F	не допущений

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Зовнішньоекономічна діяльність в системі категорій міжнародної економіки.
2. Основні фактори, що обумовлюють розвиток зовнішньоекономічної діяльності.
3. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.
4. Види зовнішньоекономічної діяльності.
5. Принципи зовнішньоекономічної діяльності.
6. Теорії управління зовнішньоекономічною діяльністю.
7. Система показників зовнішньоекономічної діяльності країни.
8. Сутність та особливості зовнішньоекономічної політики.
9. Система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України.
10. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України та їх функції.
11. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
12. Основні засоби адміністративного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
13. Особливості реєстрації суб'єктів зовнішньоекономічних відносин.
14. Особливості реєстрації зовнішньоекономічних контрактів.
15. Митне регулювання: тарифи, митна вартість, митний контроль.
16. Види мита за способом нарахування.
17. Види мита за принципом обмеження.
18. Система валютного регулювання.
19. Світова та національна валютна система.
20. Адміністративні та економічні засоби валютного регулювання.
21. Види валютних курсів за способом фіксації.
22. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічних операцій.
23. Поняття експортних та імпорتنих операцій.

24. Організація експортно-імпортних операцій.
25. Фактори привабливості закордонного ринку.
26. Стратегії пошуку закордонних ринків та методи міжнародної сегментації.
27. Способи виходу підприємства на зарубіжні ринки.
28. Особливості маркетингу на світовому ринку.
29. Сутність та основні етапи міжнародного маркетингу.
30. Методи дослідження іноземного ринку.
31. Особливості маркетингових досліджень закордонних ринків.
32. Особливості аналізу попиту та пропозиції на зовнішньому ринку.
33. Класифікація фірм, діючих на світовому ринку.
34. Вибір партнерів на світовому ринку .
35. Види зовнішньоекономічних операцій.
36. Зовнішньоторгові операції: сутність та класифікація.
37. Етапи оформлення зовнішньоторгової угоди купівлі продажу.
38. Методи розрахунку експортної контрактної ціни.
39. Види коефіцієнтів коригування базових експортних контрактних цін.
40. Суть та особливості оформлення зовнішньоторгового контракту.
41. Підготовчі роботи при підписанні контракту.
42. Типовий міжнародний контракт купівлі-продажу.
43. Структура і зміст зовнішньоторгового контракту купівлі-продажу товарів.
44. Умови визначення предмету контракту в зовнішньоекономічній угоді купівлі-продажу.
45. Методи визначення якості товару в зовнішньоторгових контрактах.
46. Обрахунок контрактної ціни.
47. Базисні умови поставок.
48. Зміст статей «Здача-прийом» та «Умови про гарантії».
49. Зміст статей «Рекламації», «Штрафні санкції», «Форс-мажор» та «Арбітраж».

50. Сутність торгового посередництва в зовнішньоекономічній діяльності.
51. Види посередників та торгово-посередницьких фірм.
52. Форми розрахунків в зовнішньоекономічній діяльності.
53. Сутність лізингових операцій та функцій лізингу.
54. Види лізингових операцій.
55. Показники економічної ефективності експорту та порядок їх розрахунку.
56. Розрахунок показників ефективності імпорту.
57. Розрахунки показників економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності за співвідношенням цін на внутрішньому та зовнішньому ринках.
58. Оцінка ефективності з використанням системи показників.
59. Оцінка ефективності зовнішньоторговельних операцій в Україні.
60. Особливості здійснення операцій, пов'язаних з вивезенням за кордон українським замовником давальницької сировини.
61. Механізм здійснення бартерної (товарообмінної) операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
62. Механізм здійснення клірингових операцій на валютному ринку.
63. Особливості управління спільними підприємствами.
64. Зовнішньоекономічна діяльність в сфері науково-технічних відносин.
65. Форми реалізації науково-технічних зв'язків на світовому ринку.
66. Зміст та умови транспортного забезпечення зовнішньоекономічної діяльності та основні види транспортних перевезень.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

НОРМАТИВНІ АКТИ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

1. Закон України від 16.04.91 р. за № 959–ХІІ «Про зовнішньоекономічну діяльність»
2. Закон України від 19.09.2013 № 584-VII «Про Митний тариф України».
3. Закон України від 26.06.91 № 1262–ХІІ «Про митну справу».
4. Закон України від 23.09.94 р. за № 185/94–ВР «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті».
5. Закон України від 17.07.97 р. за № 468/97–ВР «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції».
6. Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV «Про транскордонне співробітництво»
7. Закон України від 19.03.1996 № 93-96-ВР „Про режим іноземного інвестування”
8. Закон України від 10.01.2002 № 2933-III Про приєднання України до Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів
9. Митний кодекс України
10. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6 вересня 2001 р. N 201 «Про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)».
11. Постанова Кабінету Міністрів та Національного банку України від 21 червня 1995 р. № 444 «Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті».
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153 «Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу

міжнародної технічної допомоги»

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1136 Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2019 рік
14. Постанова КМУ від 18.05.2005 № 362 «Про встановлення розміру збору за видачу експортних (імпортних) ліцензій»
15. Наказ Міністерства економіки № 136 від 29.06.2000 «Про порядок реєстрації та обліку зовнішньоекономічних договорів (контрактів)».
16. Конвенція ООН «О договорах международной купли – продажи товаров». – Відень, 1980.
17. Конвенція ООН «Об исковой давности в международной купле – продаже товаров». – Нью-Йорк, 1974.
18. Протокол с поправками об исковой давности в международной купле – продаже товаров. – Відень, 1980.
19. Конвенція ООН «О признании и приведении в исполнение иностранных арбитражных решений». – Нью-Йорк, 1958.
20. Конвенція ООН «О морской перевозке грузов». – Гамбург, 1978.
21. Конвенція ООН «О международных переводных векселях и международных простых векселях». – Нью-Йорк, 1988.
22. Конвенція ООН «Об ответственности операторов транспортных терминалов в международной торговле». – Відень, 1991.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. *Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М.* Зовнішньоекономічна діяльність-3 : навч. посібн. / За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна. К. : Центр учбової літератури, 2018. 356 с.
2. *Хрупович С. Є.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Тернопіль : ТНТУ, 2017. 137 с.
3. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон : навч. посібник. 6-те вид., перероб. та доп. / За ред. Ю. Г. Козака. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 290 с.
4. *Маслак О.О.* Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навчальний посібник Л. : Новий Світ, 2016. 352 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. *Бестужева С.В.* Міжнародна економічна діяльність України : навч. посібник. Харків : ХНЕУ, 2010. 212 с.
2. *Гребельник О. П.* Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник /4-те вид.перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 452с.
3. *Новак В. О., Мостенська Т. Л., Луцький М. Г., Гуріна Г. С., Ільєнко О. В.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2013. 495 с.
4. *Тюріна Н.М., Карвацка Н.С.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 408 с.
5. Зовнішньоекономічний менеджмент : навч. посібник / І. І. Дахно, Г. В. Бабіч, В. М. Барановська та ін.; за ред. І. І. Дахна. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 568 с.

6. Рум'яцев А.П., Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник / 2-ге вид.перероб. та доп. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 296с.
7. Голомовзий В. М., Панкова Л. А., Григор'єв О. Ю. та ін. Митне регулювання: Навч. посібник. Л.: Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2004. 240с. ISBN 966-553-344-4.
8. Румянецев А.П., Румянцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Підручник К.: ЦУЛ, 2004. 377 с.
9. Саллі В.І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб. для студ. Вузів / Д., 2002. 148 с. ISBN 966-8108-00-1. Жданов А. И. Практическое руководство по внешнеэкономической деятельности. – СПб. и др.: ПИТЕР, 2001. 222 с. ISBN 5-318-00451-2.
10. Захарченко В. И. Менеджмент во внешнеэкономической деятельности: Учеб. пособие. – Х.: Одиссей, 2003. – 383 с.
11. Кадуріна Л. О. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Слово, 2003. – 287с. ISBN 966-8407-09-1.
12. Кандиба А. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Підруч. для студ. з екон. спец. аграр. вищ. навч. закл. III-IV рівня акредитації] — К.: Аграр. наука, 2004. — 505 с. ISBN 966-540-059-2.
13. Карпенко О. В. Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посіб.. – К.: Навчально-методичний центр «Укоопосвіта», 1999. – 288с. ISBN 966-7568-10-5.
14. Кузьмінський Ю. А., Козак В. Г., Лук'яненко Л. І. та ін. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: Аграрна наука, 2000. – 396с. ISBN 966-540-046-0.
15. Макеева Е.А. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Курс лекций. – Одесса: Астропринт, 2001. – 194 с. ISBN 966-549-536-4.
16. Мезенцев К. В., Мезенцева Н. І. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: ; Інститут туризму, 2003. – 160с.
17. Науменко В. П., Пашко П. В., Руссков В. А. Митне регулювання

- зовнішньоекономічної діяльності в Україні. – К.: Знання, 2004. – 404с.
18. *Попов С. Г.* Внешнеэкономическая деятельность фирмы. – М.: Ось-89, 1997. – 175 с. ISBN 5-86894-153-5.
 19. *Прокушев Е. Ф.* Внешнеэкономическая деятельность. Инкотермс 2000: Учеб. Пособие. – М.: Дашков и Ко, 2003. – 305 с. ISBN 978-5-91131-7*07-2.
 20. *Решетов В. О.* Аналіз зовнішньоекономічної діяльності: Навч.-метод. посібник. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2002. – 36с.
 21. *Руденко Л. В.* Розрахункові та кредитні операції у зовнішньоекономічній діяльності підприємства: Підручник. – К.: Лібра, 2002. – 304с.
 22. *Смитиенко Б. М., Поспелов В. К., Супрунович Б. П. и др.* Внешнеэкономическая деятельность: Учебник. М.: Academia, 2004. 303 с.
 23. *Стровский Л.Е., Казанцев С.К., Паршина Е.А. и др.* Внешнеэкономическая деятельность предприятия: Учебник. М.: ЮНИТИ, 2001. 822 с. ISBN 5-238-00001-4.
 24. *Терещенко С. С.* Основы митного законодательства Украины. Питання теорії та практики зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К.: ЗАТ «Август», 2001. – 421с.
 25. *Турбан Г. В.* Внешнеэкономическая деятельность: Учеб. пособие. – Минск: Высш. шк., 1997. – 207 с.
 26. *Федорова Е. А., Савенков В. А., Белоцерковский В. И.* Организация внешнеэкономической деятельности на предприятии: Учеб. пособие. – Тула: Б. и., 1997. – 494 с. ISBN 5-87088-031-9.
 27. *Шкурупій О.В., Гончаренко В.В., Артеменко І.А. та ін.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник / За ред.. О.В.Шкурупій. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 248с.;
 28. *Ушакова Н.Г., Штангей Н.М., Козуб В.О.* Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: Навч. посібник. – Х. : Видавець Шуст А. І., 2001. – 232с. ISBN 966-7882-04-7.